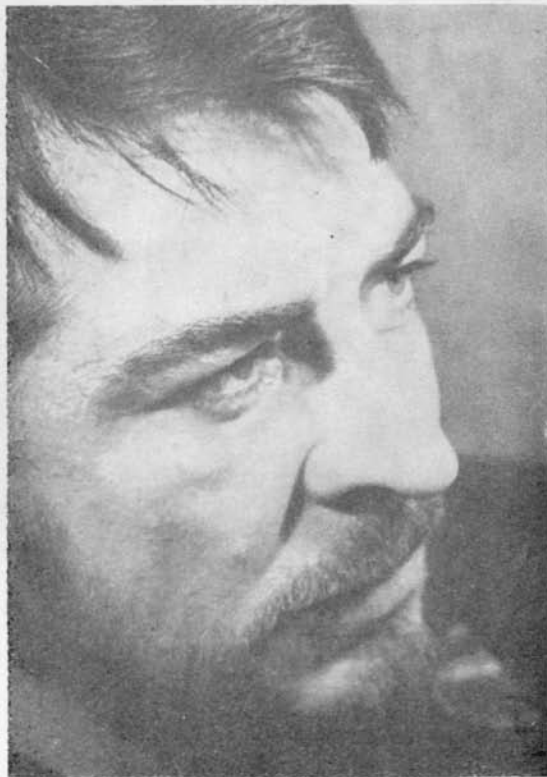

ION MARINESCU: O ENERGIE ÎN CONTINUĂ MIȘCARE

Tipul căruia îi aparține un actor poate fi, de cele mai multe ori, definit cu ușurință — fie că o facem după categoriile cam simpliste ale vechilor employ-uri, fie că utilizăm nuanțele mai fine și mai diverse pe care rolurile din teatrul modern le-au introdus în limbajul profesiei. Ion Marinescu se numără însă printre acei actori structurați pe un mereu surprinzător aliaj de contrarii, fiind o energie în con-

tinuă mișcare între cei doi poli ai personalității sale: căci este deopotrivă (rarisimă întâmplare în generația sa, și chiar în peisajul actual al scenei noastre!) un lucid de o inteligență acută și un romantic până la exaltare; un agitat al civilizației moderne și un fantast, evadând spre reverii originale; un spirit ironic, poate chiar rece, și un patetic, un grav... Toate acestea extind pe o arie foarte largă gama rolurilor pentru care e apt: de la firile complicate ale zbuciumaților eroi de tragedie shakespearceană și până la lumea atît de contemporană a lui Osborne, să zicem (ce Jimmy Porter ar putea fi!).

1964-1965 — prima stagiune pe scena Teatrului Mic — l-a readus în centrul atenției, după o perioadă în care creațiile mai vechi — în special, un memorabil Cyrano — începuseră să fie uitate. (Citat lucrul: acest excelent actor nu are încă publicul fidel care-i răsfată pe junii-primi...) Personajul pe care l-a creat — Horia Drăgan din *Oricît ar părea de ciudat* de Dorel Dorian — a devenit una dintre cele două energii, de egală intensitate, pe care se construiește conflictul spectacolului; mobilul piesei — recuperarea morală a unui erou care-și apără eroarea cu o atît de disperată îndrjire — cîștigă astfel considerabil în dramatism. Pentru a se opune forței masive, stăpînite, calme, cu abia una sau două flăcări de minie, pe care George Constantin l-a construit pe „Marele Roșca”, Ion Marinescu a jucat extrem de variat și de mobil, contururile personajului scăpîndu-ți parcă mereu printre degete, pentru a se redesena în altă formă, neașteptată. Actorul creează senzația că mijloacele sale sînt, practic, inepuizabile: e cinic, dur, nedrept, un „spirit al răului” modern, văzîndu-se în același timp cu lucidă autoironie; șantajînd cu propriile-i slăbiciuni și rîzîndu-și de ele; îndrăgostit patetic și neajutorat în fața inflexibilității Letiției. Febril, chinuit, încordat, Drăgan-Marinescu e un om în care răsună o mie de semnale de alarmă, mizînd mereu totul pe o carte, greșînd, supralicitînd cu imperti-

nență și calculând speriat dezastrul ; actorul se mișcă repede, dar puțin, are gesturile atât de riguros gândite încît simpla întoarcere a privirii dobîndește importanță. Extrem de concentrat, el reacționează tot timpul — la fiecă nuanță nouă în atmosferă, la cuvîntul și chiar la intonația partenerului. Se materializează astfel în detalii de comportare, care fac și mai veridică, palpabilă aproape, ideea rolului : suspiciunea nu otrăvește numai relațiile cu cei din jur, dar face o victimă în primul rînd din cel obsedat de bănuiri : caracterul acestuia își pierde forța centripetă care-i asigură unitatea și logica interioară, se descompune în fațete contradictorii și antagonice.

Excelenta fuziune a două personalități atât de antinomice (titanul somnolent, sigur pe sine, izbucnind în tunete, ca un vulcan îndelungă vreme mocnit : George Constantin, și duhul încrîncenat al neliniștii, întrupat în Marinescu) a impus în teatru un cuplu care și-a păstrat valoarea și dincolo de cadrele acestei reprezentatii. Sub raportul comunicării, al potențialului de valori expresive conținut în acest contrapunct de sinteze și antiteze, această experiență artistică ar merita să fie studiată în continuare : căci e nevoie de un subtil aliaj de calități ce definesc actorul modern, pentru a ritma just această succesiune de prim-planuri și discrete retrageri în umbră, prin care doi actori se pot reciproc pune în valoare.

Rolul Horia Drăgan înfățișează un actor pe deplin stăpîn pe uneltele profesiei lui. Se spune de multe ori că, atunci cînd nu știi ce să faci în scenă, cînd nu-și găsești o atitudine, actorii recurg la atotsalvatoarea țigară ; dar în cîte feluri știe să fumeze Marinescu ! Gestului banal al aprinderii țigării el îi transmite un întreg alfabet de stări și gânduri : nervi amenințînd cu explozie, nonșalanță mimată, pîndă, înfruntare supremă sub cinism de împrumut, joc impertinent cu spiralele fumului, reculegere gînditoare, simplă destindere — toate se exprimă tăcut, cu exactitatea observației directe a vieții.

În ipostaza inedită din spectacolul Prévert, actorul matur pătrunde, sincer și

receptiv — ca într-un joc pe care-l joci din toată inima —, în universul plin de taine al poeziei și se descoperea liric în avînturi și adolescentin în uimiri, mișcîndu-se lin, cu o grație nouă. E greu să uiți cu ce candoare dezarmantă și cu ce șiretenie de vulpe, cu cîtă ironie dezabuzată ne-a povestit el strania istorie a vîntorii de balene...

Cu Penculescu, dezabuzatul secretar de redacție din *Jocul ielelor*, Ion Marinescu izbuțește, în stagiunea aceasta, un rol de maturitate artistică sigură, sedimentată. Datorită lui, personajul încetează să fie un erou de plan secund, un *raisonneur* „de fundal“, ci avansează decis între protagoniști, constituindu-se în factor activ al debaterii. Filozofia lui amărui-blazată, construită pe scheletul unor observații exacte și reci asupra vieții, în care idei de o remarcabilă energie și fermitate intelectuală se disimulează sub aforisme cinice de doi bani, nu este însă expusă impersonal : Penculescu e un temperament colorat și exploziv, care reacționează și intervine — un om viu, cu repulsi și preferințe, cu ticuri și manii.

Inclinația actorului de a-și defini eroii în primul rînd prin temperament s-a făcut puternic simțită și în montarea studioului de televiziune cu *Doisprezece oameni furioși* de Reginald Rose : aci însă, acordul cu ceilalți interpreți, care foloseau altă „cheie“ — aceea a tipologiei sociale —, s-a realizat mai dificil ; compoziția, minuțios alcătuită și, prin ea însăși, grăitoare, a putut de aceea să pară multora excesivă. În portretizarea lui Creon (*Antigona* de Anouilh, la Teatrul „C. I. Nottara“), metoda s-a dovedit de-a dreptul inadecvată : „despotul cu argumente logice“ a apărut ca un reflexiv, servind evenimentele à contrecœur, aspirînd spre înțelepciune și îngăduință. Interpretul s-a desprins astfel de ideea polemică a rolului, mutînd conflictul pe planul sensibilității.

Evoluția lui Ion Marinescu va fi, cu siguranță, un teren plin de surprize : căci e un cristal cu multe fațete ; lumina reflectoarelor nu s-a oprit încă asupra tuturor.

I. P.